

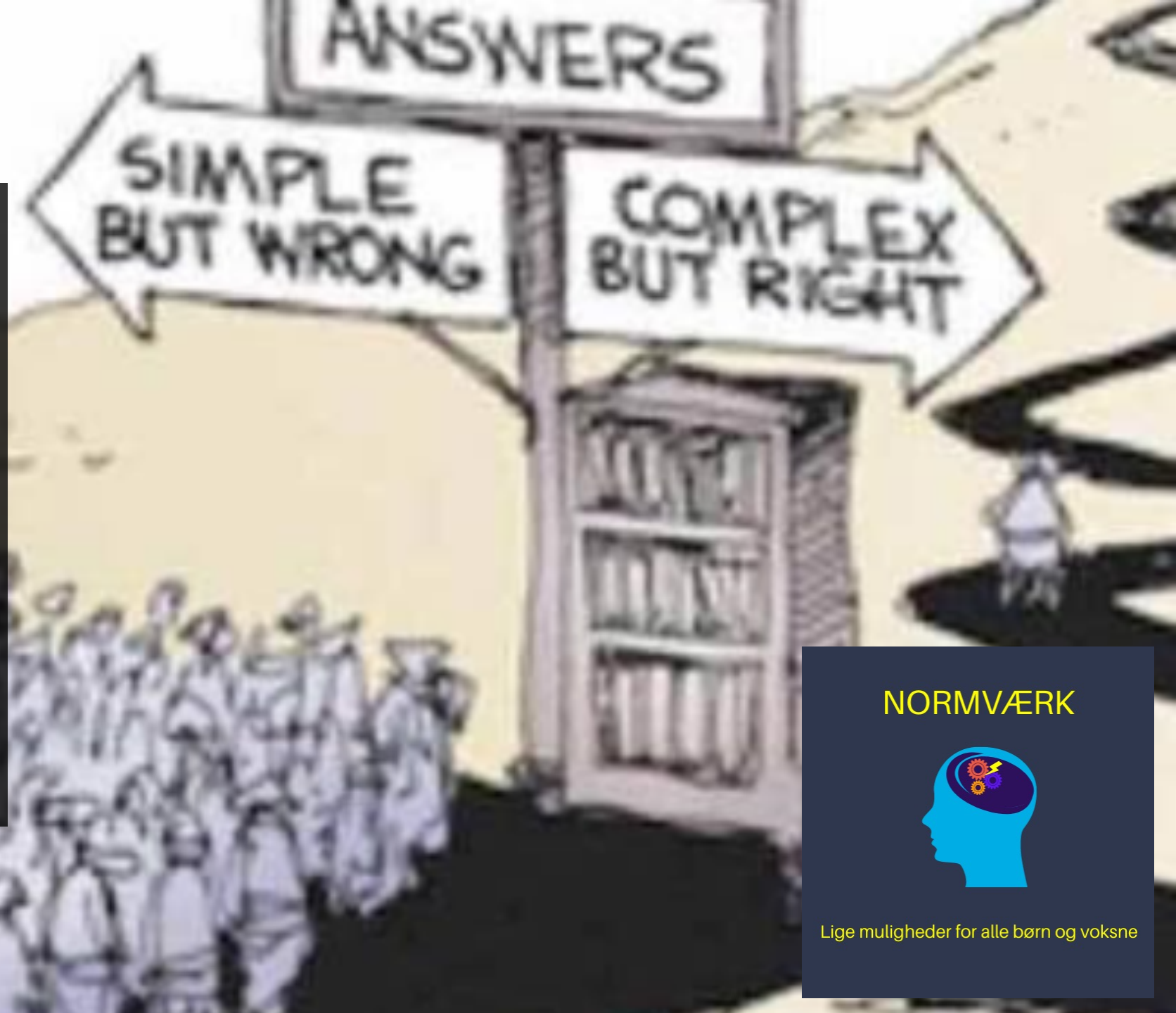
Den normkritiske værktøjskasse

Børns vilkårs konference:
Krop, køn og digital adfærd i skolen

5. oktober 2021

Rikke Voergård-Olesen
Mangfoldighedstræner, Normværk
rikke@normvaerk.dk

NORMVÆRK

Lige muligheder for alle børn og voksne

VIGTIGE POINTER

- Børneprofessionelle (dvs. lærere m.fl.) mangler normkritiske kompetencer
- Det har store konsekvenser for børn og unges trivsel (og læringsmuligheder)
- Vi kan gøre noget ved det med normkritiske redskaber

Normkritik:

**At få øje på det man ikke umiddelbart kan få øje på (det normale)
og igangsætte kritiske handlinger rettet mod nederen normer**

Vis
det

<https://www.youtube.com/watch?v=nWu44AqF0il>

**KØNSSTEREOTYPER
DANNER GRUNDLAG FOR
SEXISME - OG
FØRER TIL STRESS HOS
BØRN OG UNGE**

SEXISME OG MISTRIVSEL

"Det er jo bare
flirt/en joke/ et
kompliment"

Subtlt sexistisk
statement eller
billede pakket ind
i ironi eller chok-
effekt (trækker på
stereotyper)

Mænd som
naturlige ledere og
kvinder som
naturlige
omsorgsgivere

"Uskyldige" jokes om
køn som trækker på
fortærskede
stereotyper

"De ansvarlige piger
kan hjælpe med at
holde ro blandt de
urolige drenge"

Piger tilskrives
eller nedgøres pga.
maskulinitet eller
'maskuline
valg/adfærd

Piger og drenge forstås og til-
og omtales firkantet og til-
stereotypt som hinandens
væsensforskellige
modsetninger - med forskellige
'naturlige' egenskaber

Drenge tilskrives
eller nedgøres pga.
femininitet eller
'feminine'
valg/adfærd

Normer

Uskrevne—og skrevne—regler og forventninger

Rettesnore for adfærd

Tages for givet fordi de virker selvfølgelige

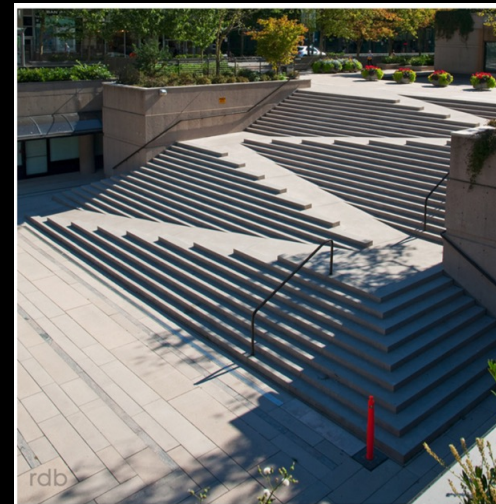
Giver følelse af naturlighed

Usynlige eller svære at spotte

Indtil normbrud

Eksisterer i alle sociale rum

Kommer til udtryk gennem sprog og forventninger

VI LÆRER AT SKAMME OS NÅR VI TRÆDER UDENFOR NORMERNE (FØLER OS FORKERTE)

Børn skal ikke skamme sig!

Derfor skal vi:

- 1. Kigge kritisk på os selv og vores valg (materialer, sprog, adfærd mm)**
- 2. Lære børn om skam og modstrategier**

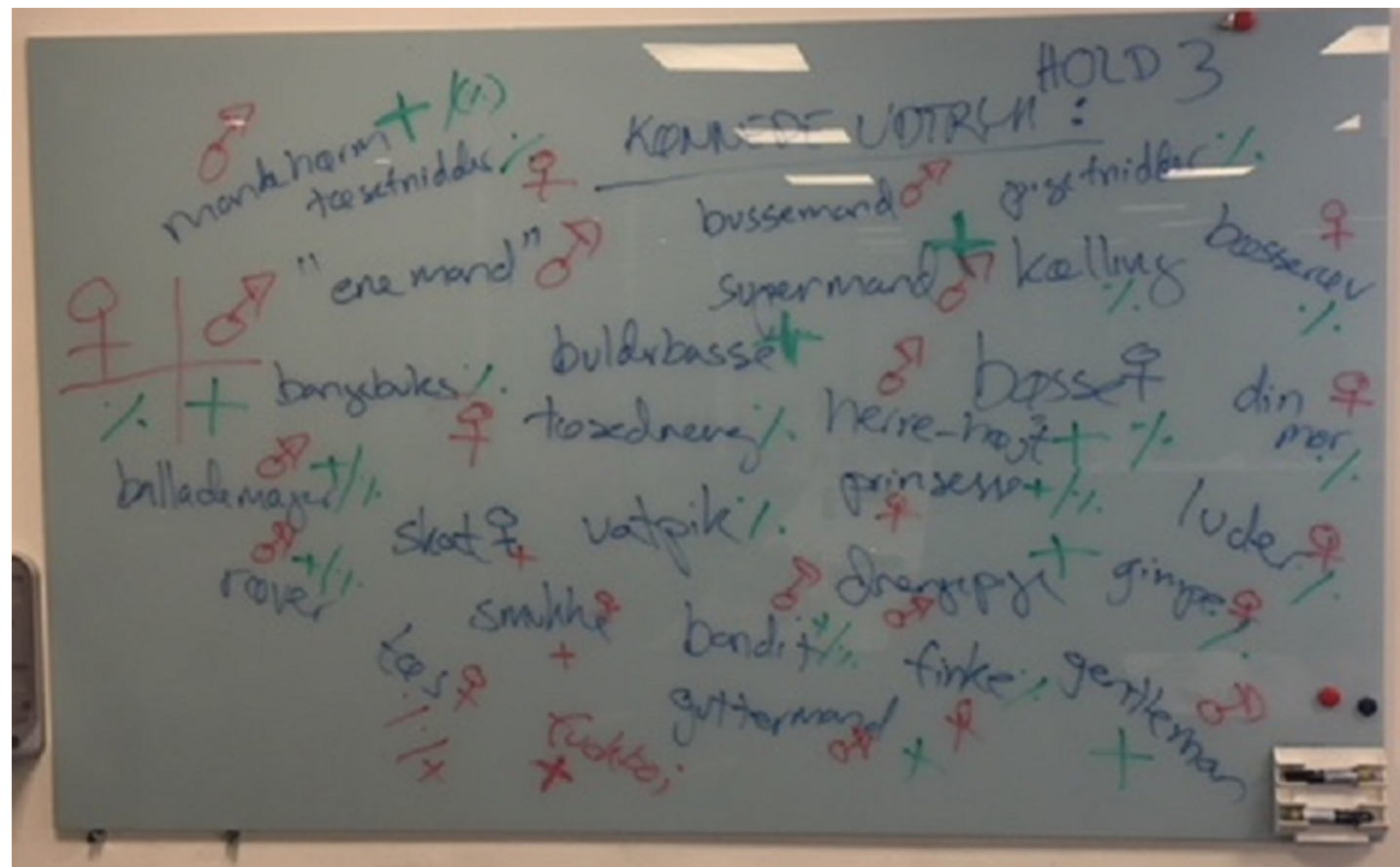

Hjernen – et kulturelt produkt

- Variationen inden for kønnet er større end mellem køn
- Hjernen afspejler, hvad den udsættes for (plastisk/formbar)
- Vi lærer kategorierne gennem sproget og de skaber (reel) betydning for menneskers valg og muligheder

VÆR OPMÆRKSOM PÅ SPROG – også kropssprog, stemmeføring osv.

- Ord er ikke neutrale!
- Ord bekræfter – og
geninstallerer – vores
fordomme (normer, bias)

Materialer, pensum, bøger

Hvordan kommer stereotyperne til udtryk?

Fx på en hylde med børnebøger på biblioteket?

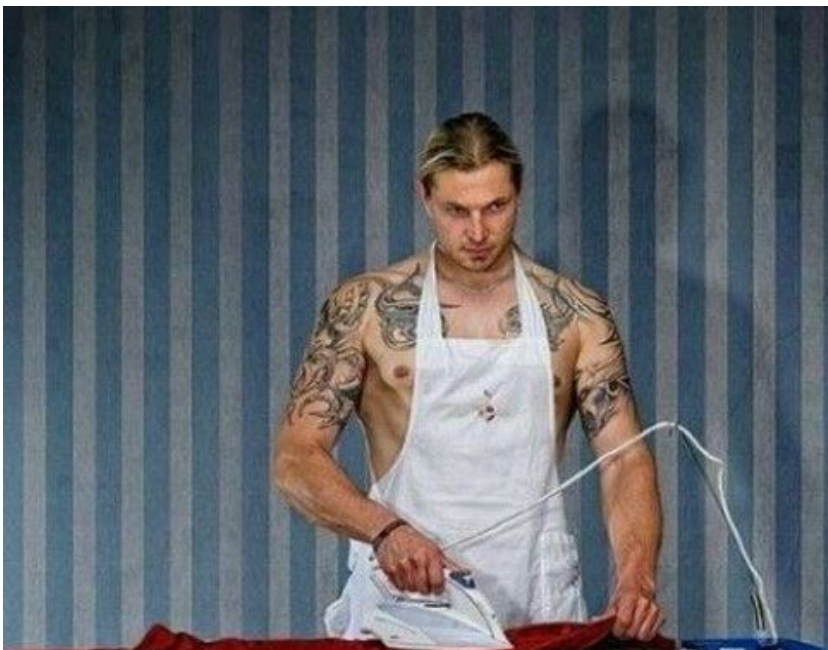
<https://www.youtube.com/watch?v=Z1Jbd4-fPOE&t=59s>

Bøger med ingen mandlige karakterer: 3

Bøger med ingen kvindelige karakterer: 76

Flip it to test it

UDFORDRING:

Lav en TURN-AROUND historie

Lav MAJORITETSnormer til MINORITETSnormer

Inspiration:

Race/hudfarve

Seksuel orientering

Køn

Social status

Udfordring:

Kan du gøre den sjov?

NORMKRITISK VÆRKTØJSKASSE

VÆR OPMÆRKSOM PÅ

NORMER

VANER

**AUTOPILOT-
REAKTIONER**

**MAVEFOR-
NEMMELSE**

**ONLINE - LIGE SÅ
VIGTIGT SOM
OFFLINE. FØLG MED
OG VÆR KRITISK!**

**PRIVILEGIER
OG MAGT**

VÆRDILADET SPROG

**HVOR OFTE HØRER
JEG/BRUGER JEG
SELV ORD
OG SÆTNINGER
SOM:**

Tøsedreng,
herrehøjt, bitch,
homo, overfølsom,
hår på brystet,
mande sig op,
"det er nok den tid
på måneden", en
rigtig mand,
tøsefnidder,
mandehørm,
herrefedt, en rigtig
dreng, pigefarver,
drengelagetøj,
osv ?

VEND NORMERNE OM

**SITUATION/
SÆTNING HVOR
DU UDSKIFTER
KATEGORI MED EN
ANDEN:**

"Hvordan ville jeg
have tænkt/sagt/
gjort hvis det havde
været en...

- dreng/pige
- kvinde/mand
- ciskønnet/trans-
kønnet
- akademiker/ufag-
lært
- hvid/brun
+ krop, religion
osv..

KIG KRITISK PÅ DIG SELV

**HVAD GØR JEG
NÅR JEG GØR SOM
JEG PLEJER - OG
HVILKE KONSE-
KVENSER HAR DET
FOR BØRN?**

Hvilke normer og
forestillinger baserer
jeg mine vurderinger
og handlinger på?

- Make-up
workshop eller
selvforsvar?
- Mor&far eller
forældre?
- Hvem giver jeg
ansvar for hvad?
- mig som
rollemodel?

KRITISK MATERIALEVALG

**HVORDAN SER DET
UD MED
REPRÆSENTATION
OG NUANCER I DE
MATERIALER JEG
BENYTTER?**

- Er illustrationen
i matematikbo-
gen stereotyp?
- Hvordan er
fordeling af køn
og race på de
forfattere/eks-
perter jeg
bruger?
- Behov for at lave
eget materiale?

Refleksionsskema til eksperimenter i praksis

Hvad hedder eksperimentet? (Beskriv kort hvad du planlægger at gøre)

Hvilke læringspotentialer ser jeg på forhånd i eksperimentet – for mig/kollegerne og for børnene?

Hvad gjorde jeg konkret?

Hvordan indgik børnene/kollegerne i eksperimentet?

Refleksioner over egne positioneringer/sprogbrug/organisering

Refleksioner over læringspotentiallet for børnene (udviklingsmuligheder, deltagelsesmuligheder)

En lang proces!

Øve sig

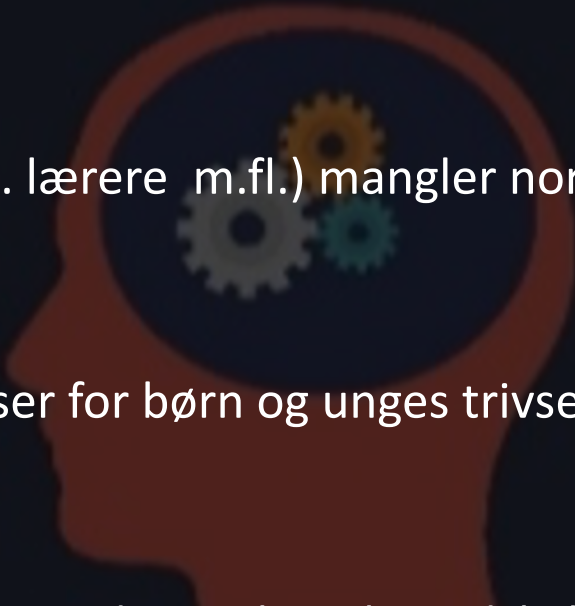
Husk alvor men gør det
også sjovt og
spændende – pir
nysgerrigheden!

”Det har været en lang proces omkring tiltaleformer fra at have opmærksomhed på: ”Hov, jeg sagde noget kønnet” til, at jeg nu tænker over det, før jeg siger det. Jeg vælger mere reflekteret, hvad der vil virke bedst, og også hvad der vil føles autentisk for mig. Det er en proces, hvor det nye kan virke kunstigt, men på sigt opleves det nye også mere autentisk. Fx kan jeg godt sige: ’jeg skal bruge nogen stærke børn’ og stadig føle mig autentisk.”

*(Udtalelse fra pædagog til midtvejsevalueringen af projekt
Lige læringsmuligheder for alle børn)*

TAK FOR IDAG

NORMVÆRK

-
- Børneprofessionelle (dvs. lærere m.fl.) mangler normkritiske kompetencer
  - Det har store konsekvenser for børn og unges trivsel (og læringsmuligheder)
  - Vi kan gøre noget ved det med normkritiske redskaber

Rikke Voergård-Olesen

rikke@normvaerk.dk

6144 6144

Lige muligheder for alle børn og voksne